

Institutionen för kommunikation och medier
Journalistik
Handledare: Andreas Mattsson
JOUK10
2024-01-12

Andrea Frydenlund
Jacqueline Stinnerbom

“Inte förrän en kollega blir skjuten och dör.
Det är först då det kommer bli ett jävla liv.”

- En kvalitativ intervjustudie om kriminaljournalisters
yrkeserfarenheter av hot och hat

Abstract

The purpose of our study is to investigate how eight crime journalists experience their professional life, and whether their professional choice affects their private life. We want to see how our respondents are affected by threats and harassment. We also want to see what support is available when this happens. Furthermore, we also want to investigate what kind of ethical dilemmas they have faced in connection with their professional practice. This study is conducted using qualitative interviews with thematic categories. The theoretical concepts we started from are: role theory, coping, chilling effect, and press and professional ethics. The main results we obtained are that all crime journalists have been affected in some way by hate or threats due to their choice of profession. The results also showed that our respondents used several different strategies in their work, in order to dare to carry out the work and reduce stress. Crime journalists are also faced with many ethical dilemmas during their work, where it is not clear what is right or wrong.

Keywords: Crime journalists, journalism, working environment, private life, ethical dilemmas, threats and hatred.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Problemformulering, syfte och frågeställningar	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Konsekvenserna av hot och hat mot journalister.....	7
3.2 Hat och hot förändrar förutsättningarna för medieetik.....	8
3.3 Otillåten påverkan mot medier.....	9
3.4 Sammanfattning av tidigare forskning i relation till vår studie.....	9
4. Teori	11
4.1 Rollteorin.....	11
4.2 Så påverkas individen av hot och hat.....	12
4.3 Coping och försvarsstrategier.....	13
4.4 Chilling effect.....	14
5. Metod	15
5.1 Den kvalitativa forskningsintervjun.....	15
5.2 Urval.....	16
5.3 Genomförande och bearbetning av intervjuerna.....	16
5.4 Kort presentation av intervjupersonerna	17
5.5 Kritisk reflektion kring metodval.....	18
6. Analys	20
6.1 Yrkeslivet.....	20
6.1.1 Kriminaljournalisternas yrkeserfarenheter.....	20
6.1.2 Tankar och känslor kring yrkesvalet.....	23
6.1.3 Hot och hat.....	24
6.2 Privatlivet.....	27
6.2.1 Påverkan i privatlivet.....	27
6.2.2 Efter arbetstid.....	29
6.3 Etiska reflektioner.....	30
6.3.1 Bekantskap med kriminella källor.....	30

6.3.2 Bylines.....	32
6.3.3 Självcensur.....	33
6.3.4 Resultatsammanfattning.....	34
7. Slutdiskussion och vidare forskning.....	39
7.1 Vidare forskning.....	40
8. Referenser.....	41
9. Bilagor.....	44
9.1 Intervjuguide.....	44

1. Inledning

Dagligen rapporterar medierna om organiserad brottslighet. Rubriker såsom: “Gängen hyr bostäder på Airbnb – för att begå mord” (Expressen, 2023), varvas med “Kriminalreportern: Så rekryterar Kurdiske räven till sitt gäng” (Sveriges Radio, 2023). Alltifrån stora mediehus till självständiga aktörer sprider informationen och diskuterar de händelser som sker runtom i Sverige. I takt med att vårt samhällsklimat blir allt hårdare är journalistens roll viktigare än någonsin. Behovet av att journalisten sprider korrekt information och granskar olika samhällsfenomen är viktigt för hela vårt demokratiska samhälle. I Sverige är även offentlighetsprincipen en grundläggande regel för Sveriges statsskick. Detta innebär att samtliga uppgifter och handlingar som finns hos offentliga myndigheter ska vara offentliga för allmänheten. Alla medborgare i landet omfattas av dessa rättigheter (Journalistförbundet, 2020). I Sverige värnar vi om vår demokrati, men detta fick oss samtidigt att ställa oss frågan hur journalistiken kan komma att påverkas ifall vi börjar missbruka den. Journalister är mer synliga idag och det gör det enklare att få tag på dem i form av mail eller genom deras sociala medier. I Sverige kan man även med enkelhet söka upp adress, telefonnummer och personnummer online, vilket gör journalister mer nåbara för eventuella hot och trakasserier både på arbetsplatsen och i privatlivet. Men vad händer då med journalistikens yrkesroll, och i sin tur dess demokratiska funktion om journalister får utstå hot och trakasserier på grund av det de publicerar?

En kriminaljournalist är en journalist som rapporterar om brottslighet och som ofta behöver vara beredd på att rycka ut för att rapportera om en brottsrelaterad händelse. Kriminaljournalister brukar ofta komma till platsen samtidigt som polis och får därmed möjlighet att följa arbetet för att sedan rapportera det till allmänheten. Inom kriminaljournalistik finns också grävjournalistik, vilket innebär att journalisten letar efter egna spår för att sammanfatta vad som har hänt (Krim, 2021). I synnerhet är kriminaljournalister en särskilt utsatt grupp inom journalistkåren. Docent Monica Löfgren Nilsson genomförde studien “Hoten och hatet mot journalister” (JMG, 2019). Den framtagna statistiken visar att nästan en tredjedel av de tillfrågade kriminaljournalisterna mottagit minst ett hot under det senaste året, och omkring 70 procent medger att de mottagit hatkommentarer. Hot och hat inkluderar hot i form av hot online, förföljelse, hatbrev, hot på telefon och/- eller sms (Polisen, 2020). Hot och trakasserier mot journalister är inget nytt, och har förekommit i alla tider. Men i takt med att vårt medielandskap har förändrats har det

kommit att bli värre (JMG, 2019). Därför anser vi att det är av högsta vikt att ta reda på vilka konsekvenser kriminaljournalister riskerar att drabbas av på grund av deras yrkesval.

2. Problemformulering, syfte och frågeställningar

I tidigare utförda studier visar det att kriminaljournalister får utstå både hot och trakasserier till följd av deras yrkesval, och att somliga undviker att rapportera om vissa händelser till följd av detta (JMG, 2013). Tidigare forskning som är direkt relaterad till vår studie har gjorts i form av både kvantitativa undersökningar och kandidatuppsatser de senaste åren. Däremot ser vi en avsaknad av kvalitativa undersökningar om svenska kriminaljournalisters arbetssituation. Av den anledningen vill vi med vår studie tillföra kunskap om vad för konsekvenser yttre påtryckningar kan ha på kriminaljournalisternas yrkesliv samt privatliv.

Syftet med denna kandidatuppsats är att undersöka hur åtta kriminaljournalister upplever sitt yrkesliv, och om deras yrkesval i sin tur inverkar på deras privatliv. Vi vill se hur våra respondenter påverkas av hot och trakasserier. Vi vill också se vad för stöd och hjälp det finns att tillgå när detta händer. Fortsättningsvis vill vi även undersöka vad för etiska dilemman de ställts inför i samband med sitt yrkesutövande. Uppsatsens övergripande frågeställning är således: Hur tar sig hot och hat uttryck i kriminaljournalisternas yrkesliv? För att besvara denna fråga kommer vi också att undersöka följande två delfrågor:

- På vilka sätt påverkas kriminaljournalisternas privatliv av deras yrkesval?
- Hur tänker de kring de etiska dilemman som de har ställts inför i samband med sitt yrkesutövande?

För att besvara våra frågeställningar kommer vi att göra kvalitativa intervjuer med åtta svenska kriminaljournalister som bevakar kriminalitet och brottslighet i Sverige. Därefter kommer vi att analysera deras svar med koppling till teoretiska ramverk.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi att redogöra för tidigare forskning som har relevans för vår studie. Vi kommer att presentera hur forskningsläget ser ut gällande hot och hat mot journalister och dess konsekvenser, hur individer påverkas av yttre och inre hot samt medieetik.

3.1 Konsekvenserna av hot och hat mot journalister

Docent Monica Löfgren Nilsson och journalistpanelen på institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet genomförde år 2013, 2016 och 2019 representativa enkätundersökningar om hot och hat mot journalister. I undersökningen från 2019 visar det att 70 procent av de tillfrågade journalisterna fått utstå trakasserier. Trakasserierna förekommer i form av nedsättande kommentarer om deras intellekt, sexuella trakasserier, hot om fysiskt våld och ibland direkta dödshot. Främst förekommer hoten och trakasserierna på mail och sociala medier (JMG, 2019).

I undersökningen som gjordes 2013 går de närmare in på vilka grupper av journalister som främst blir utsatta för hot och hat. Där visar det att kriminaljournalister är den grupp som är allra mest utsatt, och omkring 70 procent av de som deltog i undersökningen hade mottagit minst ett hot under det senaste året. Majoriteten av hoten kom från personer med koppling till organiserad brottslighet. En fjärdedel av de hotade journalisterna undviker att rapportera om vissa ämnen eller grupper på grund av risken och rädslan för att bli hotad, och en av tio har funderat på att byta jobb och lämna yrket (JMG, 2013).

På grund av hot och trakasserier bidrar det även till konsekvenser för journalistens privatliv och många medger i undersökningen att de vidtagit åtgärder för skydda sig. Vanligast är att dölja sitt telefonnummer och/eller personuppgifter, polisanmäla eller sätta upp larm eller skaffa annat personskydd (Löfgren Nilsson 2016). Löfgren Nilsson menar att syftet med hoten är att tysta journalister och till följd av det ha en hämmande effekt på journalistiken i sig. Hon menar att studien påvisar att trakasserier kan utgöra ett hot mot den oberoende journalistiken - även i en demokrati som Sverige (ibid).

I studien "Impoliteness and morality as instruments of destructive informal social control in online harassment targeting Swedish journalists" (2023) av Oscar Björkenfeldt och Linnea Gustafsson diskuteras och presenteras oartiga tweets riktade mot journalister. Syftet med studien är att utforska förekomsten av trakasserier online. Slutsatsen var att svenska journalister fick ta emot stora mängder hat på Twitter. Forskarna underströk de universella utmaningar som står inför journalister. De ser det som en beväpning av yttrandefriheten för

att kontrollera journalister och att det inte finns gränser. Studien visade att hatet svenska journalister får är politiskt motiverade handlingar. Trots Sveriges starka välfärdssystem för medier och demokrati anser forskarna att landet är mottagligt för hat som kan forma den allmänna opinionen.

3.2 Hat och hot förändrar förutsättningarna för medieetik

En central del i frågan om näthat och yttrandefrihet är medieetiken. Om en journalist blir hotad eller hatad för det hen publicerar kan det i sin tur leda till att skyldigheten att publicera, är i fara. Axberger (1994) skriver att den som väljer att inte publicera ska argumentera för varför de inte gör det. Utgångspunkten är att grundregeln ska påvisa att publicering är en skyldighet. Medieetiska konflikter uppkommer när publiceringen ses som en skyldighet, och det som i sin tur ger upphov till konflikten är huruvida man ska publicera eller inte, och vilka värden som kränks eller sätts i fara. Skulle man tänka bort publiceringsskyldigheten skulle etiken bli oviktig, och därmed skulle det istället handla om att journalisten själv får ta ställning i huruvida nyttan av publiceringen överväger den eventuella skada den skulle kunna innebära (Axberger, 1994).

Journalistens elva yrkesregler handlar bland annat om att hen inte ska ge efter om någon utomstående försöker hindra en publikation, “ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet” (von Krogh, 2009). I relevans till denna studie skulle det vara medieetiskt fel att undvika att publicera något på grund av egna rädslor eftersom publicering ses som en skyldighet. Däremot kan en journalist undvika att frivilligt gräva i gängkriminaliteten om denne inte fått det i uppdrag.

I Sverige är censur totalt förbjudet, och övergripande kan begreppet beskrivas som “motsatsen till yttrandefrihet och tryckfrihet”. Det vill säga att media eller myndigheter på något vis undantrycker, hemlighåller eller tystar ner information. Beckman (2016) menar att självcensur kan betraktas som en form av censur men att man måste se de båda fenomenen som två av varandra oberoende företeelser, för att kunna resonera kring begreppet självcensur som ett problem.

Själva definitionen av självcensur är när den inte föranleds av myndigheters försök att begränsa yttrandefriheten, utan när en person anpassar sig utefter sin egen bedömning om vad som är “tillåtet” att uttrycka offentligt. Det räknas även som självcensur när en individ väljer att inte uttrycka sig efter att ha utsatts för hot. Väljer personen i sin tur att tystas av

hotet och avstår från att uttrycka sig har hen således censurerat sig själv (Beckman, 2016). Självrensning är ett hinder för demokratin i och med att de begränsar allmänhetens möjlighet att få ta del av information (ibid). Inom journalistiken kan självrensning ge uttryck när journalister väljer att inte skriva om vissa ämnen, av rädsla för att drabbas av trakasserier. Journalistförbundets ordförande Jonas Nordling varnar om självrensningen hos journalister:

Det som är illavarslande ur vårt arbetsmiljöperspektiv är att vi får indikationer på att somliga väljer bort vissa bevakningsområden. Vi får också signaler om att trakasserier leder till självrensning. Skulle det innebära att andra styr vad vi bevakar, är det illavarslande. (SVT, 2017).

3.3 Otillåten påverkan mot medier

År 2009 gjorde Säkerhetspolisen en undersökning vid namn "Otillåten påverkan mot medier". Detta för att de ville kartlägga journalisters erfarenheter av våld, hot och trakasserier. I studien har omkring 70 journalister från hela landet intervjuats. Därutöver gjordes en enkät i samarbete med Svenska Journalistförbundet. Av förbundets dåvarande 11 880 medlemmar svarade 3857 (32 procent) på enkäten. Nästintill 15 procent av respondenterna uppgav att de under de senaste två åren varit utsatta för hot eller trakasserier på grund av sitt yrke (Säkerhetspolisen, 2009).

Följaktligen har detta resulterat i att mer än hälften av respondenterna svarat att de blivit så påverkade av hoten att de undvikit ett arbetsområde eller en arbetsuppgift. Flera journalister har även berättat att de i nära anslutning till en obehaglig händelse blivit väldigt påverkade i sin yrkesutövning. Dock medgav de att den här känslan avtagit efter en tid (Säkerhetspolisen, 2009).

I studien noteras det att det finns vissa indikationer på att det förekommer omedveten självrensning bland respondenterna. Vidare uppger säkerhetspolisen att de haft kontakt med flertal journalister som alla vittnar om att de vidtar särskilda säkerhetsåtgärder och visar särskild hänsyn när det kommer till ämnen såsom organiserad brottslighet, eller politisk extremism. Följaktligen menar många journalister att detta leder till en mer ensidig journalistik inom dessa områden (Säkerhetspolisen, 2009).

3.4 Sammanfattning av tidigare forskning i relation till vår studie

Den tidigare forskningen vi presenterar i kapitel tre tar bland annat upp två kvantitativa undersökningar om de konsekvenser som journalister riskerar att drabbas av till följd av hat

och hot i yrket. Undersökningarna visar även på hur journalisternas yrkesval kan påverka dem på ett personligt plan. I vår tidigare forskning presenterar vi även begreppet medieetik, där forskningen tar upp hur medieetiken kan påverkas om journalisten väljer att inte publicera en viss händelse av exempelvis rädsla för negativa konsekvenser.

Vi är medvetna om att några av de valda källorna inte är samtida, men vi ser inte detta som en nackdel. Vårt syfte med vår studie är att undersöka hur åtta kriminaljournalister upplever sitt yrkesliv, och om deras yrkesval i sin tur inverkar på deras privatliv. Detta är inte i relation till en specifik tidsperiod, utan handlar om deras erfarenheter. Av denna anledning är det oväsentligt att några av källorna är äldre, om det fortfarande går att sätta i relation till journalisternas erfarenheter.

4. Teori

I detta kapitel kommer vi att redogöra för fyra olika teorier; rollteorin, coping och försvarsstrategier, chilling effect och pressetik. Vi kommer att sedan knyta dessa teorier till vårt material i analysen (kapitel 6). Våra teorier kommer att hjälpa oss att besvara våra frågeställningar.

4.1 Rollteorin

Rollteorin innebär att människans beteende styrs i sociala sammanhang av en serie roller, vilka bestäms av individens uppfattning. Det är en sociologisk och socialpsykologisk teori som växte fram under 1930-talet. Inom rollteorin används fyra centrala begrepp: förväntningar, position, beteende och roll. Förväntningar handlar om de normer en individ förväntas följa samt personens egna uppfattning om förväntningarna. Med position menas individens ställning. Beteende syftar till hur människan säger, tänker och gör. Roll är kombinationen av position och förväntningar. En social roll kan enligt rollteorin kallas för olika namn som exempelvis situationsspecifika roller, kulturella roller, könsroller samt yrkesspecifika roller. I denna studie kommer vi att fokusera på yrkesspecifika roller inom journalistik (Lennéer-Axelson & Tylefors, 2018). Normer väger till en del in i yrkesrollen, exempelvis kan normer styra hur mycket en person ska klara av på en arbetsplats. Rollteorin innefattar också en typ av informell förväntning (Lennéer-Axelson & Tylefors, 2018). Roller kan också skapas genom formella förväntningar som är förankrade i exempelvis lagar och arbetsbeskrivningar. Inom branscher finns det normer och förväntningar utifrån och inom branschen, men också genom personens egna förväntningar på sig själva.

Det finns en massa implicita krav på hur journalister ska vara, och med rollerna kommer i sin tur en massa förväntningar som skulle kunna påverka press- och yrkesetiken. Journalistikens etik innehåller resonemang och ställningstaganden om vilka värderingar, lojaliteter och normer som journalisterna ska vägledas av i sitt arbete. Vad är bra och dåligt? Vad är rätt och fel inom journalistiken? Hur borde journalisten arbeta och vad borde journalisten publicera? Eftersom den journalistiska etiken i stor utsträckning gäller samhällsrelaterade frågor och händelser hör en stor del av den journalistiska etiken också till politiken. Problem som uppstår mellan politiken och den journalistiska etiken är exempelvis: yttrandefrihet, mediernas bild av verkligheten, jämställdhet och censur (Axberger, 1994). Yrkesetikens regler lägger å andra sidan fokus på journalistens integritet och hur de införskaffar material. Hur journalisten uppträder faller också inom yrkesetiken

(Medieombudsmannen, u.å).

Med relevans till vår studie kommer rollteorin tillämpas för att ge en förklaring till kriminaljournalisternas yrkesroll i form av normer, förväntningar och informella förväntningar de upplever inom yrket. Teorin kommer att ge en förståelse för varför en kriminaljournalist agerar, säger och beter sig på ett visst sätt i olika situationer. Denna teori är viktig för vår studie eftersom den hårt präglar hur journalister agerar. En yrkesroll kan vara svår att bryta eller avvika från, eftersom det blir detsamma som att avvika från normen. I relation till de roller en journalist förväntas följa, korrelerar det även med press- och yrkesetiken. Press- och yrkesetiken kan förklara olika ställningstaganden de intervjuade kriminaljournalisterna får göra, och hur de kan brottas med dilemman på sin arbetsplats. I och med att många press- och yrkesetiska regler lämnar utrymme för tolkning ställer det stora krav på att journalisten tar egna beslut kring vad som är etiskt försvarbart. Begreppen kommer således få oss att förstå journalistens etiska förhållningssätt baserat på hur de agerar i specifika situationer.

4.2 Så påverkas individen av hot och hat

Psykologin skiljer på inre och yttre hot, där det inre hotet innebär ett hot som är riktat mot vårt psyke, medan det yttre innebär ett hot mot vårt fysiska liv. Vid yttre hot mot en individ är det i sin tur individuellt hur stark aktiveringen av det inre hotet blir. Om det uppkommer flera hot kan det i sin tur få som konsekvens att den som drabbats saknar förmågan att värdera och tolka hoten. Detta kan i sin tur leda till att den drabbade inte inser vikten av att skydda sig och bearbeta konsekvenserna av dem.

Mikael Lindgren (2012) menar att de påfrestningar vi utsätts för kan orsaka känslor som oro, ångest, ilska samt framkalla stress. Stressen inför en oväntad situation kan aktivera olika system i kroppen, och vilket system som aktiveras beror på hur vi handlar i situationen. D.v.s., om vi väljer att fly, stanna och fäktas, eller dra oss tillbaka och bli passiva (Lundberg & Wentz, 2004). Individer som är drabbade av hot och hat kommer oavsett ursprung eller orsak till det, få känslor som ångest eller rädsla. Mikael Lindgren (2012) menar vidare att den naturliga reaktionen som finns med oss i våra gener är att vi ska vara försiktiga för att överleva. Om en individ utsätts för allvarliga hot och kränkningar kan det uppstå så kallad traumatisk stress. Konsekvenser av detta kan bland annat vara depression eller missbruk av något slag, såsom alkohol eller droger. Risken för

posttraumatiska problem förhöjs om socialt stöd saknas, om traumatiska händelser återkommer, eller om en individs stressreaktion är väldigt stark (Larsson & Lindgren, 2012).

4.3 Coping och försvarsstrategier

Termen coping översätts från engelskan till “att utstå/att klara av”. Termen definieras som de kognitiva och beteendemässiga ansträngningar som människan använder sig av för att klara av att hantera både externa och interna konflikter och/- eller krav runt dem (Folkman & Lazarus, 1984). Det finns två olika kategorier av copingstrategier, känslomässiga strategier och problemfokuserade. De problemfokuserade copingstrategierna syftar till att ta kontroll över stress och finna grunden till den stressen. Exempelvis kan det handla om att distansera sig från grundproblemet så att stressen försvinner. I en arbetsrelaterad situation kan det handla om att berätta om en stressig situation för sin chef och låta den chefen ta hand om problemet. De känslomässiga copingstrategierna handlar om att hantera de emotionella reaktionerna i stressfyllda situationer (Backholm et al., 2019). Det finns ingen generell copingstrategi som är effektiv i samtliga situationer. Copingstrategier fungerar olika för olika personer och fungerar olika bra. Exempel på vanliga copingstrategier:

- Att försöka undvika negativa känslor som kan associeras till en viss stress
- Att söka socialt stöd
- Att söka stöd i ens tro och religion
- Att ändra inställning till situationen- försöka se det ur en positiv synvinkel
- Att planera en lösning till problemet
- Att ventilerar sina känslor

Med relevans till vår studie är teorin om coping och försvarsstrategier lämplig eftersom den kan förklara eventuella strategier journalisterna använder sig av eller har använt inom sitt yrke. Strategierna journalisterna använder sig av kan variera och skillnader eller likheter i deras svar kommer att ha betydelse för vår analys. En copingstrategi kan vara till stor betydelse hur arbetskulturen ser ut och hur jargongen är på arbetsplatsen. Ex: Det uppstår ett problem och copingstrategin är att “sopa problemet under mattan”. Det säger att det finns en tystnadskultur på arbetsplatsen. En copingstrategi kan också vara knuten till hur journalisten är som person och dennes personlighetsdrag.

4.4 Chilling effect

Termen chilling effect översätts från engelskan till “avskräckande inverkan”. Teorin handlar om när någon vill uttrycka något eller känner att det behöver uttryckas, men undviker att göra detta på grund av rädsla för att bli straffad. På det viset är det en form av självcensur (Schauer, 1978). Teorin kom till på mitten av 1900-talet i USA och började som en teori om de personer som inte vågade yttra sig på grund av tveksamheter inom yttrandefriheten. Idag däremot, används teorin utifrån andra perspektiv utöver politisk styrning. Med relevans till vår studie kommer vi utgå ifrån det perspektiv som gäller rädslan av att yttra sig på grund av hot och hat inom journalistiken. Chilling effect-teorin leder till självcensur när man inte vågar yttra sig på grund av konsekvenser från andra människor. Inom journalistiken kan det handla om att en journalist undviker att skriva om ett visst ämne på grund av rädsla för att det upprör någon som kan skada journalisten både verbalt eller fysiskt.

Med relevans till vår studie är chilling effect-teorin lämplig eftersom den kan förklara varför journalister undviker att rapportera om händelser i rädsla för en viss konsekvens. Chilling-effect teorin är knuten till en form av självcensur, och därför är denna teori viktig att ha med i analysen eftersom det går att analysera utifrån ett medieetiskt perspektiv. Denna teori kommer att ha ett viktigt samband med den nästkommande teorin, press- och yrkesetik. Teorierna kommer tillsammans att appliceras på journalisternas svar. D.v.s. om de någon gång undvikit att publicera något i rädsla för att det ska få en negativ konsekvens.

5. Metod

I detta kapitel redogör vi för den kvalitativa forskningsintervjun. Vi beskriver metoden och hur vi applicerar denna i vår studie. I avsnittet kommer vi att redogöra för vårt urval, genomförande, bearbetning av intervjuerna, kritisk reflektion av metodval samt ge en kort beskrivning av intervjupersonerna.

5.1 Den kvalitativa forskningsintervjun

För att besvara våra frågeställningar använde vi oss av kvalitativa intervjuer i denna studie. Inom kvalitativ forskning är intervjuer en vanligt förekommande metod för insamling av data (Denscombe, 2018). I vår studie utgörs det empiriska materialet av texter i form av intervjuutskrifter. Vi genomförde ett flertal djupgående intervjuer med kriminaljournalister som vi ansåg vara relevanta för studien. Med kvalitativa metoder är det primära användningsområdet att få en djupare förståelse för en specifik situation, händelse eller problem. Svaren på våra frågeställningar går inte att mätas och värderas numeriskt, därför valde vi en kvalitativ metod istället för en kvantitativ. En kvalitativ intervjumetod är mer till syfte att ge en djupare förståelse än i en möjlighet till att ge en kunskapsgeneralisering (Björklund & Paulsson, 2012). D.v.s. vår studie är inte gjord för att skapa en generell förståelse över Sveriges kriminaljournalisters upplevelser utan för att få en djupare förståelse och uppfattning om hur studiens intervjupersoners upplevelser ser ut.

Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer i vår studie. Detta innebär att vi strukturerade upp intervjufrågorna, men att det fanns en möjlighet till förändringar under intervjuernas gång. I en semistrukturerad intervju har forskaren olika specifika teman/frågor som behandlas men intervjupersonen kan utforma svaren med en större frihet (Bryman, 2018). Detta ökade våra chanser att få så utförliga svar som möjligt. Vi var medvetna om att olika intervjupersoner behövde olika tillvägagångssätt i intervjun. Hos en person kanske det behövs fler följdfrågor för att få de svar som är relevanta till studien (Trost, 2010). Vi valde att intervjua de utvalda journalisterna var för sig för att de inte skulle påverka varandra. Vi såg också detta som en fördel för att kunna komma så långt in på djupet som möjligt i intervjuerna.

För att nå svar på våra frågeställningar använde vi oss av tematiska kategorier i vår analys av det insamlade intervjumaterialet. I våra tematiska kategorier delades materialet från intervjuerna upp i olika rubriker på ett systematiskt sätt och utifrån dessa delades de upp i olika teman. Detta gjordes för att på ett enkelt och strukturerat sätt applicera materialet på

analysen (Alvehus, 2013). Därefter delade vi upp frågorna och svaren i de tre kategorierna yrkeslivet, privatlivet

I denna intervjustudie agerade vi som objektiva observatörer. Vårt ansvar var att bibehålla journalisternas anonymitet och att förbli objektiva i vår analys samt material-inhämtning. Med semistrukturerade intervjuer lämnade det oss i praktiken en möjlighet till att vinkla vårt resultat. Vi kunde välja att ställa vissa frågor för att få ett visst resultat. Vårt ansvar var att kunna ställa olika frågor utan att det skulle vara ledande frågor. Vi har genom hela arbetsprocessen gjort vårt yttersta för att vara objektiva och opartiska. När vi började arbeta med denna studien hade vi föga kunskap om kriminaljournalisters arbete. Detta såg vi som en fördel eftersom vi kunde vara öppna i mötet med journalisten, utan någon vidare kunskap eller förutfattade meningar.

5.2 Urval

I vår studie gjordes ett målinriktat urval. Detta innebar att våra intervjupersoner valdes utifrån relevans för studiens forskningsfrågor. Målinriktat urval är vanligt förekommande när intervjuer utgör den empiriska datan för studien (Bryman, 2018). Vi baserade relevans på att intervjupersonerna behövde vara erfarna inom området kriminaljournalistik. Personer som har en större erfarenhet av den genren har till stor sannolikhet fler erfarenheter att dela med sig av. Vidare i vår studie använde vi oss av ett snöbollsurval. Detta innebar att vi till en början tog kontakt med ett mindre antal personer som vi ansåg vara relevanta för vår studie. Därefter skedde ett snöbollsurval, genom att intervjupersonerna namngav andra journalister som de rekommenderade och som de tyckte var relevanta för studien. Vårt urval växte därmed i takt med att fler kontaktades utifrån rekommendationer (Bryman, 2018).

5.3 Genomförande och bearbetning av intervjuerna

Intervjuerna genomfördes både via telefon och personligt möte. Tre stycken intervjuer genomfördes med ett personligt möte och de resterande fem på telefon. Vi ville möjliggöra att fler ville ställa upp på intervju, och erbjöd antingen personligt möte, zoom eller telefon. Efter att vi skapade vår intervjuguide uppskattade vi att intervjuerna skulle ta cirka 45 minuter vardera. Den kortaste intervjun var på 28 minuter och den längsta var 1h:09 minuter. Samtliga journalister visste om att de blev inspelade och vi talade om från början att de skulle förbli anonyma i studien. Detta var för att de skulle känna att de inte behövde

hålla undan saker och detaljer i deras svar. Vi genomförde totalt åtta intervjuer och vårt mål från början var att genomföra fem till tio intervjuer. Antalet valde vi i förhållande till studiens storlek och tidsram. Vi upplevde att vårt resultat blev mättat efter åtta intervjuer.

Efter att intervjuerna var genomförda transkriberades intervjuerna av programmet JOJO. Transkriberingen var inte helt korrekt och det var nödvändigt att gå igenom transkriberingen efteråt. Trots detta sparade det oss mycket tid att låta programmet transkribera åt oss. I och med att vi behövde läsa igenom transkriberingarna efteråt upplevde vi att detta gav oss en chans att återkomma till och analysera vad som sades under intervjun. Vi valde att renskriva transkriberingen från JOJO men i slutändan utgick vi till största del från original-transkriberingen för att igen kunna tolka den otvättade texten. Efter renskrivningen valde vi ut citat som passade till våra utvalda kategorier, därefter filtrerade vi vilka citat som skrevs ut under *material och analys*. För att besvara våra frågeställningar har materialet sedan analyserats med stöd av teorier och tidigare forskning.

5.4 Kort presentation av intervjupersonerna

Som vi redogjorde för under avsnittet *genomförande och bearbetning av intervjuerna*, har samtliga av våra intervjupersoner anonymiserats. Vi gjorde detta för att våra respondenter skulle känna sig bekväma med att svara och dela med sig av privata händelser. Vi har valt att skriva ut kön och antal år i branschen, men använt oss av fingerade namn för att journalisterna inte ska kunna identifieras.

Intervjuperson Karl

Karl är i 40-årsåldern och har arbetat som journalist sedan 2005. Från 2015 har han arbetat som krimreporter på en större redaktion i södra Sverige.

Intervjuperson Henrik

Henrik är i 50-årsåldern och har arbetat som krimjournalist på en större redaktion i södra Sverige i 26 år.

Intervjuperson Mikael

Mikael är cirka 60 år gammal och har arbetat som journalist i över 40 år. Sedan millennieskiftet har han arbetat som krimreporter på en större redaktion i södra Sverige.

Intervjuperson Petra

Petra är i 40-årsåldern och har arbetat som krimreporter sedan 2008. Hon har arbetat på både mindre och större redaktioner med kriminaljournalistik innan hon hamnade på hennes nuvarande arbetsplats som är på en större redaktion i södra Sverige.

Intervjuperson Oskar

Oskar är i 50-årsåldern och har arbetat som journalist i cirka 30 år. Han har varit krimreporter sedan 1989 och har befunnit sig på en mindre redaktion i södra Sverige sedan dess.

Intervjuperson David

David är i 40-års åldern. Han har arbetat som journalist i cirka 20 år och har arbetat som krimreporter i ungefär 14 år. David arbetar på en mindre redaktion i mellersta Sverige.

Intervjuperson Emma

Emma är i 30-årsåldern och har arbetat som journalist i cirka 10 år. Hon började arbeta som krimreporter år 2015 och har befunnit sig på en större redaktion i södra Sverige under hela hennes verksamma tid.

Intervjuperson Mattias

Mattias är i 40-årsåldern och har arbetat som journalist i cirka 20 år. Han började direkt som krimreporter på en större redaktion i södra Sverige och har mer än 15 års erfarenhet av att bevaka krim. Numera arbetar han dock som allmänreporter.

5.5 Kritisk reflektion kring metodval

Vår studie baseras på djupgående intervjuer. Målet med vår studie är att belysa åtta journalisters erfarenheter inom yrket som kriminaljournalist, och dra slutsatser och analyser

från dessa erfarenheter och tankar journalisterna har. Fördelen med denna metod är att vi får utrymme till att djupdyka in i intervjupersonernas svar som annars hade varit svåra att få svar på. Vi ville inte göra kvantitativa slutsatser, utan våra resultat är baserade på endast åtta journalister. Det är viktigt att vi gör en tydlig distinktion mellan ett kvalitativt svar och ett kvantitativt så det inte uppfattas som att dessa åtta journalister representerar alla kriminaljournalister. Våra resultat blir unika till just vår studie.

En god reliabilitet är att studien är tillförlitlig. Graden av validitet avgör hur pass väsentlig data vi har i samband med problemformuleringen (Trost & Hultåker, 2016). Reliabiliteten, tillförlitligheten i vår kvalitativa intervjustudie är inte beroende på att studien går att reproducera. Det är svårt att säga att en annan studie hade gett samma resultat med andra åtta intervjupersoner. Reliabiliteten i denna studie hänger på att vi är transparenta med hur vi har gått tillväga i processen. Vi vill inte uppnå en slags sanning av ett fenomen utan vi vill nå perspektiv på journalisters erfarenheter.

I och med att vår intervjuguide är semistrukturerad finns det också en risk för att vissa frågor har belysts mer i den ena intervjun än den andra. Vi intervjuade också under olika förutsättningar eftersom det var både på telefon och via personligt möte. Hur vi agerar och engagerar oss i intervjun har betydelse för resultatet av intervjun vilket också gör att de kan skilja sig mycket åt. Vi märkte att intervjuerna på telefon blev generellt sett kortare än de intervjuer som hölls i verkligheten. Hur vi som personer är och vår vana av att hålla intervjuer påverkar hur väl och djupgående intervjuerna görs. Våra erfarenheter påverkar hur vi tolkar det insamlade materialet. Det går inte att säga hur en annan forskare hade tolkat det, och vi kanske inte ser det som en annan forskare hade gjort.

Ur ett etiskt perspektiv är det också viktigt att vi är medvetna om hur vi tolkar och ställer frågor till journalisterna. I och med att vi använder oss av en semistrukturerad intervjumetod lämnar detta utrymme för oss att vinkla frågorna för att leda journalisten åt ett visst svar. Vi måste noggrant ställa frågor som endast är i syfte till att journalisten kan utveckla sina svar, och inte leda dem till att svara på ett visst sätt.

6. Analys

I detta kapitel kommer resultaten av de åtta intervjuerna redovisas utifrån tre teman: yrkeslivet, privatlivet och etiska reflektioner. Dessa teman kommer samtidigt att analyseras med hjälp av teorierna coping, chilling effect, rollteorin, yrkes- och pressetikern och psykologin gällande hantering av hot- och våldssituationer.

6.1 Yrkeslivet

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för och analysera journalisternas erfarenheter i sitt journalistiska arbete som kriminaljournalister.

6.1.1 Kriminaljournalisternas yrkeserfarenheter

Vår utgångspunkt i startskedet av vårt arbete var att kriminaljournalisternas arbete främst skulle kretsa kring gäng- och organiserad brottslighet. Detta då medierapporteringen de senaste åren i allra högsta grad kretsar kring skjutningar, gäng, narkotika och hämndaktioner. Samtliga av våra åtta intervjupersoner bekräftade att organiserad brottslighet blivit ett allt större fokusområde inom journalistiken.

De senaste åren har jag egentligen bara arbetat med grova brott. Alltså bara våld, vapen, narkotika och gäng. Kriminaliteten har accelererat, de grova brotten har blivit grövre, och de kriminella nätverken har utvecklats i rasande fart.

- Mikael

Intervjupersonerna berättar att de i deras yrke arbetar i så kallade "utsatta områden" och har tät kontakt med kriminella personer eller deras anhöriga. Dessutom uttrycker sig fyra av våra respondenter att de upplever att det blivit ett betydligt hårdare klimat. Deras tidigare upplevelser i början av karriären var att de flesta kriminella grupperingar hade förståelse för deras yrke. I takt med att de blivit allt yngre personer som dras in i den organiserade brottsligheten, är deras erfarenhet att även förståelsen minskat.

Tidigare i karriären upplevde jag att det fanns en förståelse mellan de kriminella och oss journalister. Men det är ett nytt klimat nu. Det är drogpåverkade 15-åringar som är beväpnade och skjuter hejvilt. Jag upplever inte att de går att prata med. Innan rörde jag mig

ofta i de utsatta områdena, men det är något jag undviker numera. Jag vågar inte längre. Våldet har ju tagit helt besinningslösa.... Det har blivit helt besinningslöst. Helt galet. Jag tänker ofta på det. Att våldet kan drabba precis vem som helst. Och oss.

- Emma

De intervjuade journalisterna berättar att de under sin karriär träffat och haft intervjuer med kriminella personer. Vissa menar att det händer kontinuerligt, medan andra har utfört den här typen av intervjuer mer sällan. Våra respondenter som arbetar på en större redaktion berättar att det finns en välorganiserad säkerhetsavdelning där de innan ett riskfyllt jobb kan ringa säkerhetschefen och få en analys, och så säger de om journalisten får göra jobbet eller inte. På de mindre redaktionerna är det enligt intervjupersonerna inte lika välfungerande gällande säkerhetsanalyser inför uppdrag, vilket har resulterat i att de skapat egna strategier. De berättar att strategierna behövs både när det kommer till att prata med människor med kriminellt register, till att ha med sig säkerhetstänket.

Det är flera gånger jag och mina kollegor har löst situationen själva när jag arbetat på mindre redaktioner. Exempelvis har jag delat plats på mobilen med en kollega och sagt: "Nu ska jag in och träffa en person som är dömd för våldtäkt." Jag kommer att vara här och här. Jag delar min plats på mobilen i en timme, och jag skriver till dig när jag är klar. Om jag inte skriver inom utsatt tid, så får du kolla om det är något som hänt". Den typen av strategi använder jag ofta, det vill säga att jag tar hjälp av andra kollegor.

- Petra

Samtliga påpekar att det är viktigt att försöka vara normal och avslappnad när man intervjuar kriminella, och försöka se dem som vilka andra människor som helst.

Man ska inte försöka köra med deras jargong, eller någon typ av myndighetsjargong. Man ska helt enkelt vara ganska avslappnad, och inte visa sig jätterädd. Varken kaxig eller skraj, utan bara försöka vara neutral. De gånger jag har gjort så har det nästan alltid fungerat. Det är väldigt få gånger som de kriminella själva blivit arga.

- Petra

Kontakten med polisen för en kriminaljournalist är mycket viktig enligt samtliga av våra intervjupersoner. Detta är för att snabbt kunna få förståelse och kommentarer om en viss händelse. Dessutom berättar tre av åtta att de använder sina kontakter inom polisen för att

kunna få en bild över en potentiell kriminell intervjuperson. De gör detta eftersom de vill försäkra sig om att de inte kommer vara någon fara att träffa personen trots deras kriminella register.

Jag gör ganska mycket bakgrundskollar på personer innan jag träffar dem. Jag har absolut haft kontakter inom polisen som jag ringt till för att få veta om personen är pålitlig att träffa, eller om det är någon jag bör undvika.

- Emma

Gemensamt för reportrarna är att de upplever att klimatet blivit tuffare där de kriminella har mindre förståelse för deras yrke. Detta har resulterat i att fyra av åtta skapat sig en rädsla för att vistas i "utsatta områden" vilket kan kopplas till teorin om coping (Folkman & Lazarus, 1984). De problemfokuserade copingstrategierna syftar till att ta kontroll över stress och finna grunden till den stressen. Exempelvis kan det handla om att distansera sig från grundproblemet så att stressen försvinner. Mikael Lindgren (2012) menar att de påfrestningar vi utsätts för kan orsaka känslor som oro, ångest, ilska, samt även framkalla stress. Stressen inför en oväntad situation kan aktivera olika system i kroppen. Det vill säga, om vi väljer att fly, stanna och fäktas, eller dra oss tillbaka och bli passiva (Larsson & Lindgren, 2012). Lindgren (2012) menar vidare att den naturliga reaktionen som finns med oss i våra gener är att vi ska vara försiktiga för att överleva. Det går att tolka det som att Emma väljer att "fly fältet" då hon undviker vissa områden på grund av rädsla, vilket Lindgren menar är en naturlig reaktion som finns med oss i våra gener, det vill säga att vi måste vara försiktiga för att överleva.

Fyra av våra respondenter berättar att de underlättar för sig själva när de träffar kriminella personer genom att använda sig av olika strategier. Emma förhåller sig till coping-strategin i och med att hon gör aktiva val för att lätta på sin stress, genom att kontakta polisen för att göra bakgrundskollar. Hon gör detta för att kunna känna sig tryggare innan riskfyllda intervjuer. De intervjuade journalisterna berättar att säkerhetsavdelningarna för respektive redaktion skiljer sig åt väldigt mycket. På de mindre redaktionerna har journalisterna fått utforma egna strategier för att kunna hantera intervjuerna med kriminella på ett säkert vis. Petra berättar bland annat att hon delar sin plats på mobilen med kollegor för att de ska vara medvetna om var hon befinner sig, och på detta viset gör det att hon känner att hon tryggare kan utföra sitt arbete. Strategin hon använder sig av är en vanlig copingstrategi (Folkman & Lazarus, 1984).

6.1.2 Tankar och känslor kring yrkesvalet

Nästan hälften av våra intervjupersoner har någon gång gått i tankarna om att sluta som kriminaljournalist eftersom de både har och haft så stor påverkan på deras liv. Petra berättar att hon emellanåt blir väldigt trött på sitt arbete eftersom hon hela tiden får ta del av alla hemskheter.

Ibland kan jag känna mig avundsjuk på folk som inte vet hur illa det är. Inte för att jag tycker att mitt arbete är obehagligt på något vis, utan snarare för att jag blir så medveten om alla utsatta människor. Samtidigt tycker jag att det finns så många saker som fortfarande behöver berättas. Att känna att mitt arbete faktiskt gör skillnad överväger allt det negativa.

- Petra

Även Henrik är inne på samma spår. Han menar däremot att han i början av sin karriär aldrig reflekterade över det han var med om på ett negativt vis, utan han tyckte snarare att det var rätt häftigt. På senare år upplever han däremot att de händelser han har varit med om börjar komma ifatt och beskriver sig själv som en person som har blivit blödigare med åren. Däremot har han aldrig övervägt att sluta som kriminaljournalist.

I början av min karriär tyckte jag att arbetet som kriminaljournalist var väldigt häftigt. Trots att jag fick hot och hat såg jag inte det som ett problem. Det är väl nu de senare åren det jag varit med om börjar komma ifatt. Jag kan ibland tänka tillbaka på vad jag egentligen fått gå igenom på grund av mitt yrkesval, vilket är rätt bisarra grejer. Men samtidigt är jag medveten om att mitt arbete gör så stor skillnad, och därför väljer jag att stanna kvar inom kriminaljournalistiken.

- Henrik

Det finns ett driv hos våra intervjupersoner att fortsätta med det de gör, trots upprepade hot och hat. De reflekterar över sin yrkesroll och medger att de får vara med om rätt bisarra händelser. Trots detta menar de att fördelarna med yrket, det vill säga att få göra skillnad, överväger det negativa. Petra och Henrik anser även att det finns en djupare mening med deras arbete som kriminaljournalist. De får se mycket misär och riskerna med yrket är många. Deras drivkraft är större än problemet yrket bär med sig och längs vägen accepterar de dem negativa sidorna med deras yrke. Enligt rollteorin kan det tolkas som att de accepterat de förväntningar och normer som de förväntas följa. Normerna i deras yrkesroll kan uppfattas som att de ska vara beredda på att utsättas för hat och hot, och att se misära

levnadsförhållanden (Lennéer-Axelsson & Tylefors, 2018).

6.1.3 Hot och hat

I inledningen av våra intervjuer fick samtliga av intervjupersonerna samma forskning att ta ställning till, det vill säga huruvida de kände igen sig i den framtagna statistiken eller inte. Statistiken hämtade vi från studien “Hotet och hatet mot journalister” (JMG, 2019) där det visade att nästan en tredjedel av de tillfrågade kriminaljournalisterna mottagit minst ett hot under det senaste året, och omkring 70 procent medgav att de mottagit hatkommentarer. Alla våra intervjupersoner kände igen sig i statistiken, särskilt när de kom till hatkommentarer. Där upplevde de flesta att siffran nästan kändes lite för låg.

Ja, gällande hatkommentarer känner jag absolut igen mig. Jag tycker att 70% låter lågt. Hat tror jag att alla kriminaljournalister har fått. Jag kan inte komma på någon kollega som inte har fått det. Jag tror att vi accepterar väldigt mycket, eller vad man ska säga, man bara raderar mailen med de hatiska kommentarerna, ibland kanske man berättar för någon kollega. Däremot tror jag inte att alla fått konkreta hot. Men 30 procent låter nog rimligt.

- Petra

Även Karl känner igen sig i statistiken, men även han menar att siffran är för låg.

Det är konstigt att den inte ligger på hundra nästan. Man skriver ju om folk som befinner sig i utsatta situationer. Så det ligger nästan i naturen.

- Karl

Fyra av åtta menar däremot att de har lite svårt att urskilja på vad som är ett hot, ett allvarligt hot, eller bara rent hat. Karl resonerar på följande vis:

Om någon skickar iväg ett mail till mig och skriver “Du borde dö din jävel”. Är det hot? Det känns ju som hot. Men om det inte är mer än det, då känner jag kanske att... ja, jag tycker också att det känns som hot, egentligen. Men när det inte är mer svetsat än så, är det liksom inte superfarligt heller. Det är bara ett mail från en anonym person.

- Karl

Petra berättar att man som kriminaljournalist mer eller mindre måste särskilja på olika former av hot och hat för att kunna hantera arbetslivet. Med åren menar samtliga journalister att de blivit hårdhudade och att det blivit enklare att skaka av sig hatet.

Jag gör stor skillnad på ett hot och ett konkret hot. Ett konkret formulerat hot tänker jag exempelvis kan vara "jag väntar på dig utanför ditt jobb när du slutar ikväll". Då tycker jag att man borde ta det på allvar. Men inte bara om någon skriver "du borde dö", eller sådana mer allmänt hållna formuleringar, utan då är det ofta jag bara raderar det. Men jag har också blivit hårdhudad med åren.

- Petra

De åtta journalisterna berättar att de inte tar majoriteten av hatet och hoten på allvar, och de konstaterar att de för mesta bara raderar mejlen, eller låter bli att svara på specifika samtal. Däremot berättar tre av åtta om hot som deras redaktionella säkerhetsavdelning valt att anmäla. Detta hände eftersom hoten ansågs vara så pass allvarliga. Emma berättar att det har stått vakter utanför hennes redaktion, medan Petra berättar att hon har fått personlarm att bära med sig. Mikael anser att det inte är någon idé att anmäla hoten till polisen. Han menar att redaktionen han arbetar på numera väljer att hantera det mesta internt, eftersom han med kollegor inte anser att det är lönsamt att anmäla.

Alla pratar om hur allvarligt det är med hotbilden mot journalister. Politikerna kan stå och säga det. Det är en sådan grej som man slänger ur sig för att få media på sin sida. Men det kommer inte att hända någonting förrän någon blir knäppt. Inte förrän en kollega blir skjuten och dör. Det är först då det kommer bli ett jävla liv.

- Mikael

Inom yrket upplever journalisterna att man bara anmäler vissa typer av hot. Inte bara för att de inte tror att polisen kommer göra något, utan för att de bland kollegorna emellan kan anses vara töntigt att vilja anmäla. Synen på att man som kriminaljournalist ska vara hårdhudad, macho och kunna ta hot och hat med en klackspark anses vara det "rätta".

Jag har varit chef och valt att anmäla en del saker som jag ansåg var väldigt allvarliga. Men det var många gånger då mina kollegor inte ville att jag skulle göra det. Jag tror det handlar om en attitydfråga, att det anses lite töntigt att anmäla eller reagera. Det har definitivt blivit bättre på senare tid. Men det har funnits ganska mycket macho-attityd, där man inte ska ta åt sig, där man inte ska anmäla, och där man inte ska visa att man tycker någonting är

obehagligt.
- Petra

Hotet och hatet når våra intervjupersoner främst via mejl, men också via telefonsamtal. Nästan samtliga av våra intervjupersoner tycker att de får mer hot och hat nu, än när de startade sin karriär. Mer än hälften av de intervjuade menar att det är viktigt att hålla sig tillgänglig för att ta emot samtal eller mejl från de personer de skrivit om.

Jag vill alltid hålla mig kontaktbar. Om det är en gangster som är arg över något jag skrivit är det bättre att han ringer upp mig 04:00 på natten och skriker könsord. Det är mycket bättre än att han inte når mig, och blir argare och argare. Till sist kanske de ställer sig här utanför och blåser en bazooka in i dörren. Då är det bättre att ta det här samtalet och agera som "container" - och ta emot. Och fråga, hur menar du då? Berätta mer. För att mänskliggöra sig.
- Henrik

Journalisterna berättar att de har lärt sig att skaka av sig mycket av hoten och hatet, främst när det kommer till de hatmejl de får motta. De berättar att de har lärt sig urskilja på vad som ska tas på allvar och inte. I studien "Impoliteness and morality as instruments of destructive informal social control in online harassment targeting Swedish journalists" (Björkenfeldt, Gustafsson, 2013) presenterar forskarna mängden hatmeddelanden svenska journalister får online. I relation till vår studie finns det likheter, eftersom mängden hat är så pass stor, att journalisterna känner att de inte har så mycket annat till val än att skaka av sig hatet. Både Karl och Petra resonerar kring vad de anser vara ett hot eller inte. De anser att formuleringen "du borde dö" inte är tillräckligt konkret för att de ska ta hotet på allvar. Detta kan tolkas som att de fått motta så mycket hot att det påverkar hur de värderar och tolkar hoten. Detta kan resultera i att Karl och Petra inte inser vikten av att skydda sig och bearbeta konsekvenserna av hoten (Larsson & Lindgren, 2012). De upplever också att det inte finns någon vinning med att anmäla det till polisen, både på grund av mängden hatmeddelanden, men också för att de känner att det inte kommer tas på allvar. Enligt rollteorin har journalisterna inte bara förväntningar på sig själva, utan från allmänheten också. Kanske finns det en uppfattning hos polisen/rättsväsendet att denna mängden hat borde accepteras och ignoreras, och därför väljer journalister att endast agera när de får allvarliga hot (Lennéer-Axelsson & Tylefors, 2018). Förväntningar hos allmänheten påverkar i sin tur journalisternas självuppfattning i sin yrkesroll, vilket gör att de eventuellt anpassar

sig till vad som anses vara socialt acceptabelt på arbetsplatsen.

Petra talar även om en machoattityd hos sina kollegor, detta påverkar också arbetskulturen på redaktionen. Arbetskulturen har stor betydelse för vilken roll journalisterna känner att de behöver förhålla sig till. Machokulturen kan påverka journalisterna till att känna att de måste tänja på sina gränser, trots att de kanske inte vill. Normer formas av chefer såväl av kollegor vilket också ger uttryck i vad man som journalist anses behöva stå ut med på sin arbetsplats (ibid). En machoattityd kan också vara uttryck för ett sätt att hantera jobbiga situationer på arbetsplatsen (Backholm et al., 2019). Att ge ett intryck av att vara macho och tuff till sina kollegor, kan vara ett sätt för journalisten att övertala sig att “det är lugnt” och dämpa sin stress kring riskfyllda situationer på arbetsplatsen.

6.2 Privatlivet

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för och analysera journalisternas privatliv i relation till deras arbete som kriminaljournalist.

6.2.1 Påverkan i privatlivet

Samtliga av de intervjuade journalisterna medger att deras arbete som kriminaljournalist påverkar deras privatliv på något sätt. Fem av åtta journalister uppger att de vid flera tillfällen reflekterat över deras val av yrke, särskilt med tanke på deras familj. Emma berättar att hon inte vågar röra sig i vissa områden för att undvika att ta för stora risker.

Min hustru är totalt ointresserad av det jag gör så då kan man tala om andra saker. Det tror jag också är en grej som jag har lärt mig med åren. Bland annat när jag har diskuterat med ambulanspersonal, räddningstjänst, polis och hur de i sin tur hanterar de här olika rollerna. Och sen har jag ett par hobbies och intressen som gör att man kan gå in och koppla av och bara tänka på något annat. Utöver det har jag även haft mina barn så jag har fått lite pappaledigt emellanåt.

- Henrik

Emma berättar att varje gång hon har publicerat granskningar som har med kriminella att göra har redaktionens säkerhetsvakter fått kontrollera hennes hem och köra runt i hennes bostadsområde för att hålla koll. Hon upplever det som jobbigt eftersom det blir en utsatthet för hennes sambo och hennes barn. Även för Henrik har säkerhetsvakter behövt ta en plats i

hans privatliv. Säkerhetsavdelningen på redaktionen tillsatte en livvakt åt honom under tre dagar.

Vi hade bokat bio. Livvakten hämtade och lämnade mig. Jag fick klartecken från honom när jag fick stiga ur bilen. Sedan gick han bakom. Han behövde legitimerade sig på bion och berätta vad han hade för uppgift, i och med att han inte hade några biljetter. Därefter fick han stå längst bak i salongen. Det var väldigt bisarra dagar.

- Henrik

En åtgärd som fyra av åtta journalister använder som metod för att undvika eventuella hot och hat är att skaffa sig skyddade personuppgifter. Detta innebär att det inte går att hitta deras adress eller personnummer på internet. Samtliga av dessa fyra medger att det har varit en specifik händelse som har fått dem att skaffa skyddade personuppgifter. Vid ett tillfälle fick Henrik höra från polisen att det var två kriminella som pratade om honom över telefon. Han berättar följande:

En gång fick jag höra av polisen att jag "förekommer i bruset". Bruset betyder överblivet material vid telefonavlyssning. I detta fallet avlyssnade polisen två gangstrar som pratade med varandra, där mitt namn förekommit. Jag fick aldrig reda på vad de hade sagt, utan fick enbart order om att hålla mig hemma och byta vägar när jag åkte till jobbet. Där och då skaffade jag skyddade personuppgifter, vilket var väldigt blandade känslor. På ett sätt var det bra, för det betyder att jag gör någonting som betyder något. Å andra sidan så är det ju jävligt besvärande att ens civila tillvaro ska påverkas av det man gör på jobbet.

- Henrik

Henrik påpekar att han givetvis tycker det är jobbigt att han fått en hotbild mot sig på grund av sitt arbete, men att det samtidigt är en stor bekräftelse på att han gör ett viktigt jobb. Däremot har han fått åta sig ett flertal strategier, för att garantera sin egen säkerhet privat.

När jag fick höra från polisen att jag förekom i bruset resulterade det i att jag började åta mig flera säkerhetsåtgärder. När jag gick ut genom dörren på morgonen tittade jag först för att se om det var någon som stod utanför porten. Frågor som; bör jag gå bakvägen? Vilken väg ska jag köra till jobbet idag? började ständigt dyka upp i mitt huvud. I mer än 25 år har jag haft en väldigt hög säkerhetsberedskap. Vilket för många skulle kunna vara extremt stressande, vilket det givetvis varit emellanåt. Men samtidigt väldigt disciplinerande. Jag står upp och rakar mig varje morgon och gör mitt jobb, oavsett vad som än händer, och vad som än står i vägen för mig.

- Henrik

Resterande av våra respondenter uppger att de inte känner något behov av att ha skyddade personuppgifter, eller att de inte vill leva på ett sådant sätt.

Jag har inga skyddade uppgifter, och jag har inte velat leva så heller.

- Emma

Hos en av de tre journalisterna var det redaktionens säkerhetsavdelning som uppmuntrade förslaget om skyddade uppgifter. De andra ansökte om det på eget bevåg efter en incident där de kände sig hotade.

Jag har skyddade personuppgifter. Jag skaffade det vid det andra tillfället jag fick ett konkret hot. Det var då jag tog det på allvar.

- Mattias

Journalisterna använder sig av olika copingstrategier för att kunna känna sig säkra i sitt privatliv (Backholm et al., 2019). Somliga av journalisterna har skyddade personuppgifter. Detta räknas som en copingstrategi eftersom det är en strategi att klara av det tuffa arbetsklimatet. Mikael berättar också hur hobbies distraherar honom från arbetet. Han tycker även att det är viktigt att prata med andra om sina känslor (ibid). Detta kan även kopplas till rollteorin eftersom att de känner en plikt att utföra sina riskfyllda uppgifter som kriminaljournalist, vilket kan tolkas som att de har en väldigt stark yrkesidentitet (Lennéer-Axelsson & Tylefors, 2018).

6.2.2 Efter arbetstid

Samtliga av våra intervjupersoner betonar att man alltid bör svara i telefon för att vara en bra kriminaljournalist. Detta gäller även efter arbetstid. De säger att det är extra viktigt ifall det rör sig om något tips. Däremot så innefattar det också att de svarar på andra telefonsamtal utöver detta. Sex av åtta berättar att de tar sig tiden att prata med arga personer som ringer, för att lugna ner stämningen. Andra resonerar som så att de sätter gränser efter arbetstid om någon ringer och skriker elaka saker. Men de menar också att de beror på vem det är som ringer. Om det är en källa som de vill vårda tar de sig tiden, annars inte.

Om det skulle ringa upp en viktig källa till mig, och är förbannad över vad jag har skrivit så tar jag mig tiden att prata med personen, enbart för att jag vill vårda den specifika källan.

Och det är ju lite sunt förnuft också, om någon ringer upp och gormar om någonting som jag inte har med att göra, så skulle jag ju förmodligen inte ta mig den tiden om jag är ledig.

- David

Samtliga redaktioner erbjuder journalisterna personlarm som de kan ta med sig hem eller ha på sig under dagen. Detta larmet är kopplat till en uttryckningscentral. Samtliga ser det som en trygghet och tycker att det är positivt att det finns.

Även fast larmet inte har använts så ofta, så är det väldigt skönt att det finns att ha hemma om något skulle hända.

- Mattias

Våra intervjupersoner betonar att det är viktigt att alltid svara på samtal för att räknas som en bra journalist, oavsett klockslag. Detta rör professionens normer och kan i sin tur kopplas till rollteorin. Rollteorin innefattar en viss typ av informell förväntning, både utifrån och inom branschens normer och förväntningar, samt på personens egna förväntningar på sig själv (Lennéer-Axelsson & Tylefors, 2018). Det kan tolkas som att det är en informell förväntning att journalisterna alltid ska vara tillgängliga för telefonsamtal (ibid). Våra respondenter menar att den ständiga tillgängligheten är en självklarhet, men frågan är om journalisterna väljer att göra detta för att de själva vill eller för att de snarare anses som något vedertaget. Vi tolkar det som att det är en tydlig indikation på att journalisterna förhåller sig till rollteorin i form av att de följer de formella och informella normerna som finns på deras respektive arbetsplatser (Lennéer-Axelsson & Tylefors, 2018)

Samtliga respondenter berättar även att de har möjlighet att få ett personlarm från deras respektive redaktion. Möjligheten att bära med sig personlarm är en variant på en copingstrategi, som både är en känslomässig strategi samt problemfokuserad (Backholm et al., 2019). Personlarmet i sig fungerar problemlösande genom att de snabbt kan tillkalla hjälp om de hamnar i en riskfylld situation, medan det samtidigt gör att de känner sig känslomässigt tryggare.

6.3 Etiska reflektioner

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för och analysera journalisternas etiska reflektioner gällande deras arbete som krimreporter.

6.3.1 Bekantskap med kriminella källor

Två av journalisterna medger att de har upplevt att de har hamnat i en nära bekantskap med någon kriminell, som de antingen skrivit om eller använt som källa. Emma säger att hon tycker att det har varit jobbigt ibland eftersom personerna gärna har velat tänja på gränserna.

Det är ju jätteviktigt att man drar en gräns tycker jag. Det var en person som jag hade ganska mycket kontakt med även efter arbetstid för att få reda på vart konflikterna låg. Men så fick jag reda på att han dömdes för sexualbrott. Där kände jag att min gräns var nådd. Då kände jag att nej, nu klipper jag alla band, för min egen säkerhet.

- Emma

Mikael berättar också om personer i de kriminella kretsarna han har kontinuerlig kontakt med:

Jag behöver kontakter inom de kriminella kretsarna för att kunna utföra mitt arbete på bästa vis. Jag gör en egen bedömning baserat på om det är en fara för mig själv att ha kontakt med vissa av dessa personer. Det är ett ständigt övervägande jag gör.

- Mikael

Emma poängterar det faktum att man får ha lite fingertoppskänsla gällande vilka kriminella man kan ha mer kontakt med än andra, för sin egen säkerhet. Hon berättar att man inte bör komma för nära, men att man ändå behöver forma en så pass nära relation för att få ut det man vill av sitt arbete. Emma och Mikael var de enda av våra intervjupersoner som konkret berättade om deras kontakter med kriminella nätverk. Anledningen till att de andra inte gjorde det, kanske kan ha att göra med att de tycker det är etiskt fel att ha den här typen av kontakt.

För Emma kändes det fel för hennes egen skull att ha kontakt med en person som blivit dömd för sexualbrott. Det kan tolkas som att hon lägger värdering i vilka typer av brott personen har begått, samtidigt som det kan tolkas som att hon gör följande val för sin egen säkerhet. Mikael berättar att han också tänker på sin säkerhet när han skapar kontakt med kriminella. Detta kan kopplas till teorin om coping eftersom journalisterna gör medvetna överväganden. De vill inte utsättas för farliga situationer och väljer därmed olika tillvägagångssätt för att klara av deras arbete (Backholm et al., 2019). Ur ett etiskt perspektiv kan detta ifrågasättas eftersom de lägger värderingar i vilka brott som är "okej" och "inte okej". Det finns ingen mall för journalisterna att följa gällande detta, bortsett från rekommendationerna från säkerhetsavdelningen, och de tar således beslutet själv. Av denna anledning kan det bli ett etiskt dilemma för journalisterna i och med att de väljer ut sina

kriminella kontakter utifrån ett säkerhetstänk. Därav finns risken att journalisterna enbart får ta del av ensidig information från ett håll/ett gäng (medieombudsmannen, u.å).

6.3.2 Bylines

Samtliga av journalisterna anser att bylines är en bra sak. De anser att journalisternas fullständiga namn och kontaktuppgifter bör finnas med. Bilden är inte lika väsentlig för alla. De åtta journalisterna anser att tidningen tappar sin själ om inte en specifik person kan stå för det.

Jag är väldigt mycket emot att man sätter tidningens namn under en artikel. Det har jag sett ett flertal gånger på andra tidningar, på grund av det skälet att: "oj det här är något obehagligt, vi skriver bara tidningens namn", och då tappar tidningen lite själ.

- Henrik

Mikaels perspektiv på detta är att tidningen förlorar pondus utan byline, och att det visar svaghet från tidningens sida. Han menar att det är viktigt att det i alla fall står någons namn där, även om det inte är journalisten själv.

Ja men någonstans så får vi visa att vi inte fegar ur.

- Mikael

Sju av åtta journalister berättar att en strategi som de använder är att lägga till flera namn under byline, när en artikel riskerar att väcka negativ uppmärksamhet. Karl berättar att han har täckt upp för många av sina kollegor för att de inte vill stå med sitt namn under en artikel. Det kan bland annat vara för att journalisten har små barn och inte vill stå bakom en kontroversiell artikel.

Sätter vi tio namn under en artikel, då ökar vi så att säga träffbilderna för den som eventuellt vill attackera oss. Och betonar kollektivets betydelse. Med stigande ålder, får man säga när man snart blir 60, så har jag också förstått mer, eller jag tycker att jag har lärt mig betydelsen av att vara ett kollektiv som gör det här. Och det är klart att det är en redaktion, men jag menar att jag inte är någon jävla ensam frilansare inom den redaktionen utan vi jobbar tillsammans med detta, vi hjälps åt.

- Henrik

Mattias lyfter också betydelsen av journalisters säkerhet:

Vi har absolut blandat in fler personer i arbetet. Av säkerhetsskäl. Jag tror att det kan vara riskabelt att en och samma person är den som skriver om en viss sak.

- Mattias

Samtliga journalister anser att det alltid ska finnas ett fullständigt namn och kontaktuppgifter under byline. Detta eftersom att de anser att man ska stå för det man skriver.

Däremot berättar sju av åtta journalister att de använder sig av en "byline-strategi". Detta innebär att de skriver flera namn under byline, när en artikel riskerar att väcka negativ uppmärksamhet. Att använda sig av flera namn under byline är en copingstrategi, genom att de planerar en lösning till ett eventuellt problem (Backholm et al., 2019). Genom att skriva till flera namn under en artikel ökar de träffbilden för dem som är ute efter att attackera journalisterna.

6.3.3 Självrensning

Vi ställde frågan om journalisterna någonsin undviker att rapportera om något med rädsla för att antingen få hat eller hot. Sju av åtta journalister svarade ja. Det berodde i högsta grad på vem de ville skriva om eller om det gällde en anhörig till en kriminell person. Två av journalisterna förklarade att det riskerar att bli en hotfull stämning om de exempelvis skulle skriva om någons mamma eftersom detta kan anses vara ett känsligt ämne.

Ja, men kanske har jag gjort det. Jag kommer faktiskt inte ihåg något specifikt fall. Men det som händer är ju att i vissa sådana här lägen, att man tänker sig för. Och det behöver ju inte vara något dåligt. För det är ju rätt smart också att tänka sig för och kommunicera med chefer och kollegor innan man publicerar något.

- Karl

Petra berättar om en granskning som hon hade velat göra under en längre period. Där och då fanns det en rädsla hos henne att skriva om vissa personer för att de rörde sig i samma trakter som hon bodde, och hon menar att hon hade gjort granskningen om hon bodde längre bort. Hon berättar om en händelse när hon satt och åt pizza med sina barn, när några personer hon hade skrivit om kom in på pizzerian. Trots att ingenting hände där och då, så var det tydligt att de kände igen henne. Det var mycket obehagligt för henne.

När jag bodde där så ville jag inte ge mig in i vissa ämnen som rörde det som fanns där. Det hade både med personerna eller vissa ämnen att göra. Jag kände att det kommer att bli ett problem för mig i min vardag. Framst efter att jag fick barn. Innan det var det en annan sak. Men när man har små barn tänker man en extra gång.

- Petra

Petra berättar att det finns en väldigt stor respekt på redaktionen om man inte vill skriva om saker som rör ens eget bostadsområde, utan de lägger det på någon annan journalist som bor någon annanstans. Karl förklarar att det beror på hur viktigt ämnet är. Om det är i deras tycke, ett mindre viktigt ämne gör det inte så mycket om man undviker att skriva om just det.

Det beror ju på hur viktigt det är. Är det en sak i mängden, det är klart man kan skita i det. Men inte om det är en stor, principiellt, viktig händelse, då skulle jag inte göra det. Men att man diskuterar och säger, om vi skriver så här, vad skulle det kunna få för konsekvenser? Att man diskuterar det på förhand innan man publicerar. Det borde man ju egentligen göra med alla artiklar, om det hade hunnits med.

- Karl

Nästan alla av våra respondenter svarade att de har undvikit att skriva om något av rädsla för att något ska hända dem eller deras familj. Pressetiskt går det att diskutera om detta är rätt eller fel (Axberger, 1994). Det är förståeligt att journalisterna värnar om sin trygghet, men samtidigt kan det också anses vara demokratiskt fel att händelser inte publiceras av denna anledning. Teorin chilling-effect är knuten till detta dilemma eftersom samtliga av de som har undvikit att skriva något, gör det av rädsla för en negativ konsekvens (Schauer, 1978). Med negativ konsekvens menas i detta fall de personer som journalisterna tänkt skriva om. D.v.s att de kan bli arga och hotfulla gentemot både journalisterna eller deras familjer. Petra kände också att hon behövde tänka igenom vad hon skriver om, särskilt efter att hon fick barn. Att inte våga publicera något leder till självcensur och kan anses vara etiskt fel journalistiskt.

6.3.4 Resultatsammanfattning

I detta avsnitt besvaras uppsatsens huvudfrågeställning som är "hur tar sig hot och hat i uttryck i kriminaljournalisternas yrkesliv?". För att kunna besvara denna fråga kommer vi att svara på kompletterande följande delfrågor; På vilket sätt påverkas deras privatliv av deras

yrkesval? Samt; Hur tänker de kring de etiska dilemman som de har ställts inför i samband med sitt yrkesutövande?

Hur tar sig hot och hat uttryck i kriminaljournalisternas yrkesliv?

Vi upplever att kriminaljournalisterna anser att deras arbete är spännande, men problematiskt. Det finns ett driv hos våra intervjupersoner att fortsätta arbeta inom kriminaljournalistiken trots upprepade incidenter av hot och hat. Vissa av journalisterna anser att det kommer med yrket, medan andra tycker att det har gått för långt. Några av journalisterna håller sig ödmjuka till yrket och dess risker, samtidigt som vissa sätter upp en fasad och säger att det är acceptabelt. Vi drar slutsatsen att journalisterna använder sig av olika strategier för att klara av arbetet, och att deras olika personlighetsdrag påverkar hur de ställer sig till vad man ska tåla inom yrkesrollen och inte. Vi ser att arbetskollegor också formar journalisterna till att våga mer, och att det finns en yttre påverkan från exempelvis rättsväsendet att inte agera på vissa hot. Trots detta, är samtliga kvar på deras arbetsplats och alla har arbetat där i flera år. Vår slutsats är att den främsta strategin de använder för klara av arbetet är att de anpassar sitt arbets sätt och att de endast skriver om saker och händelser de känner sig bekväma med. Samtliga av journalisterna har gått igenom en grundlig tankeprocess innan publicering, och ingen ångrar något de har publicerat.

Vi upplever att journalisterna har kommit till en acceptans när det gäller hat och hot inom yrket. Vår analys av detta är att det finns risk för ohälsosamma arbetsförhållanden på arbetsplatsen eftersom att samtliga bekräftar att de dagligen får motta någon typ av hat eller hot. De förväntas samtidigt att acceptera mängden, och finna sig i att det är det normala inom yrket.

På vilka sätt påverkas deras privatliv av deras yrkesval?

Det är tydligt att hat och hot påverkar våra intervjupersoners privatliv, betoning på dem med egen familj. Skyddade personuppgifter, larm, placering av boende och telefonsamtal efter arbetstid är de faktorer som främst påverkar deras privatliv. Vissa upplever också en rädsla att röra sig i vissa områden i den staden de rapporterar om. Som åtgärd försöker de att anpassa deras arbete för att det ska passa privatlivet, men telefonsamtal och meddelanden är ofrånkomliga trots deras åtgärder.

Trots den påverkan kriminaljournalister har på sitt privatliv är det ingen som har tagit steget att sluta på arbetsplatsen. Tvärtom betonar de istället vikten av att som journalist

alltid vara tillgänglig för eventuella telefonsamtal. Däremot har våra respondenter olika strategier när de kommer till vilka telefonsamtal de lägger tid på. Vissa menar att de tar sig tid att prata med arga personer för att på så vis lugna ner situationen, medan andra menar att de enbart lägger tid på eventuella tips om det ringer någon efter arbetstid. Vår slutsats är att det finns en informell förväntning på att man som journalist alltid ska vara tillgänglig, för att kunna klassas som en "bra journalist" i andras ögon.

Kriminaljournalisterna berättar även att de fått ta flera åtgärder för att kunna känna sig trygga i sitt privatliv, såsom personlarm och skyddade uppgifter. Vi drar slutsatsen att dessa åtgärder inte anses vara något anmärkningsvärt i deras värld och att det är viktigare för dem att kunna utföra deras arbete till vilket pris som helst.

Redaktionen finns också som stöd för många, och ger rekommendationer på olika säkerhetsåtgärder för journalisterna på hemmaplan. Det är tydligt att det finns skillnader hos journalisterna gällande säkerhetsåtgärderna. För vissa var samtliga säkerhetsåtgärder en självklarhet, medan andra var mer selektiva. Det är också svårt att avgöra om nivån på hot är större hos vissa av respondenterna än andra, och de av denna anledning har olika inställningar till säkerhetsåtgärderna. Med detta sagt är det också svårt att avgöra om samtliga av journalisterna hade haft samma självklara syn på vissa säkerhetsåtgärder, om de hade fått utstå lika mycket hot och hat.

Vilka etiska dilemman har våra respondenter ställts inför i samband med sitt yrkesutövande?

Vi ser flera etiska dilemman kriminaljournalisterna ställts inför under sitt yrkesliv. De flesta av våra respondenter berättar att de har specifik kontakt med kriminella för att snabbt få överblick över en händelse. Detta i sig är inte ett etiskt dilemma, utan det är om kriminaljournalisterna enbart använder sig av en och samma kontakt inom den kriminella världen, i och med att det kan leda till att informationen de tar emot blir väldigt ensidig. Våra respondenter menar att de gör noggranna överväganden kring vilka kontakter de har inom den kriminella världen, för att undvika att hamna i en utsatt position. Dessa överväganden blir dilemman för journalisterna, eftersom att de brottas med att kunna utföra sitt arbete samtidigt som de behöver tänka på sin säkerhet. Termen coping definieras som de kognitiva och betenendemässiga ansträngningar som människan använder sig av för att klara av att hantera både externa och interna konflikter och/- eller krav runt dem (Folkman

& Lazarus, 1984). Det är tydligt att de förhåller sig till coping-strategin för att undvika eventuella hot och faror med de kriminella kontakterna.

Samtliga journalister ansåg att det var väsentligt att ha med fullständigt namn och kontaktuppgifter under byline. Samtidigt menar de att de använder sig av en "byline-strategi" där de bland annat lägger till flera journalisters namn, trots att de inte varit med under arbetets gång. Detta för att en journalist inte ska behöva stå ensam under en artikel som riskerar att få negativa konsekvenser. I vissa fall "lånar" de till och med ut sina namn, om någon journalist inte vågar stå under en artikel av någon särskild anledning. Detta kan tolkas lite missvisande i och med de å ena sidan menar att det är viktigt att våga stå för det man skriver, medan de samtidigt berättar att de ofta lånar ut sina namn ifall en journalist inte vågar stå under dennes skrivna artikel. I journalisternas svar angående byline drar vi slutsatsen att teorierna, rollteorin samt coping krockar med varandra. Inom rollteorin används fyra centrala begrepp, varav förväntningar är ett av dem. Förväntningar handlar om de normer en individ förväntas följa samt personens egna uppfattning om förväntningarna (Lennér-Axelsson & Tylefors, 2018). Våra respondenter förhåller sig till rollteorin genom att de poängterar vikten av att ha fullständiga kontaktuppgifter under byline, vilket kan tolkas som att de följer de normer de förväntas följa (ibid). Termen coping handlar om strategier som individer använder sig av för att klara av tuffa situationer. Det finns två olika kategorier av copingstrategier, känslomässiga strategier och problemfokuserade. De problemfokuserade copingstrategierna syftar till att ta kontroll över stress och finna grunden till den stressen. Exempelvis kan det handla om att distansera sig från grundproblemet så att stressen försvinner (Folkman & Lazarus, 1984). I det här fallet distanserar sig respondenterna ifrån grundproblemet, d.v.s rädslan och stressen för att motta hot och hat, genom att sätta flera namn under byline.

Vi drar även slutsatsen att hat och hot mot kriminaljournalister riskerar att leda till självcensur, eftersom sju av åtta journalister svarade att de någon gång undvikit att rapportera om en specifik händelse eller situation, av rädsla för negativa konsekvenser. Somliga av våra respondenter berättade att de har velat skriva om särskilda fall under en längre period, men undvikit detta på grund av rädsla för både sig själv och familjen. Att journalisterna undviker att skriva om vissa ämnen som de anser är relevanta, kan i sin tur tolkas som att de censurerar sig själva. Detta tolkar vi som en riskfaktor för både demokratin och pressfriheten, i och med att grundprincipen är att journalister fritt ska kunna rapportera om händelser. I den här studien analyserar vi enbart de etiska dimensionerna våra utvalda

journalister riskerar att hamna i på grund av hat och hot. Vi är således medvetna om att dessa dilemman inte ligger på den enskilda journalisten, utan det är ett större samhällsproblem.

7. Slutdiskussion och vidare forskning

I följande kapitel kommer vi att presentera våra egna tankar kring studiens resultat.

Efter att vi hade genomfört samtliga intervjuer och sammanställt vårt material reagerade vi på det faktum att hoten inte verkar tas på allvar. I Sverige har det ännu inte inträffat en allvarlig incident mot någon journalist, och vi tolkar det som att det är först när det händer något allvarligt som hoten kommer att tas på allvar. Vi anser att det är skadligt att journalisterna påverkas i den mån de gör. Med skadligt menar vi att hot och hat inte bara riskerar att drabba journalisterna ur ett säkerhetsperspektiv, utan vi tror även att det finns en risk att det drabbar det demokratiska samhället. Det finns en rädsla hos några av journalisterna att publicera somliga händelser, och vi ställer oss undrande till hur mycket material som journalisterna valt bort att granska eller publicera av denna anledning. Vi anser också att det är fel att hot och hat verkar ha normaliserats och i stort sett accepterats hos våra respondenter. Vi ser farhågor med att det verkar som att de inte är förrän en allvarlig incident sker mot en journalist som det kan komma att ske en förändring, där hoten och trakasserierna först då kommer att tas på allvar.

Samtliga av de intervjuade journalisterna har arbetat inom kriminaljournalistiken i minst ett par år, och det är utifrån deras erfarenheter inom sitt yrke de ger oss svar. Det är svårt att säga hur de hade svarat på våra frågor om vi ställde dem när de var nya i yrket, men vi tror att det hade skiljt sig åt en del. Därutöver arbetade våra respondenter på olika stora redaktioner, men vi märkte ingen större skillnad på deras svar. Det enda som poängterades var att säkerhetsavdelningen ansågs bättre på större redaktioner gällande säkerhetsanalysen inför uppdrag.

Vi anser att offentlighetsprincipen är av yttersta vikt för att värna om vår demokrati samt att den är viktig och fördelaktig för journalister av flera skäl. Däremot ser vi att offentlighetsprincipen utnyttjas genom att personer med illvilja med enkelhet kan få tillgång till journalisternas personliga uppgifter. Detta tror vi är en anledning till att journalister i större utsträckning drabbas av hot, trakasserier och intrång i deras privatliv. Vi tror att det är viktigt att arbetsgivarna fokuserar på förebyggande åtgärder för att minska risken för psykologiska påfrestningar. Vi tror att det hade varit rimligt ifall samtliga kriminaljournalister fått en relevant utbildning om säkerhet samt tydliga riktlinjer hur de ska agera i riskfyllda situationer. Ifall dessa åtgärder införs tror vi att det hade skapat en mer hälsosam miljö för kriminaljournalisterna, vilket kan hjälpa dem att hantera de påfrestningar

som följer med deras yrke. Vi anser att arbetsgivarens roll är ytterst viktig för att kriminaljournalisterna ska våga utföra sitt arbete till fullo.

7.1 Vidare forskning

Vårt område har det visserligen forskat en del om, men vi ser att det behövs mer studier kring svenska journalister och deras arbetssituation. Förslag till vidare forskning, och en fortsättning på vår studie, är att undersöka andra journalistiska genrer och hur deras arbetssituation ter sig i relation till hot och hat. Vi ser även att det finns tydliga band mellan offentlighetsprincipen och möjligheten till personer med illvilja att söka upp journalister. Det hade varit intressant med vidare forskning kring hur offentlighetsprincipen påverkar individen i arbetet, inte bara inom journalistik utan även i andra utsatta yrken.

Referenser

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Upplaga 2
Stockholm: Liber

Andren, G. (u.å). Etik om journalistik.

https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/9_035_040.pdf [Hämtad
2023-11-10]

Backholm, Klas, Idås, Trond & Korhonen, Johan. (2019). Trauma in the newsroom: social support, post-traumatic stress and post-traumatic growth among journalists working with terror. *European Journal of Psychotraumatology*, 10 (1). Doi:
10.1080/20008198.2019.1620085

Beckman, Ludvig. (2016). *Självzensur, yttrandejämlighet och yttrandefrihet*. Stockholm:
Konstnärsnämnden.

Björkenfeldt, O. (2023) "Addressing Online Harassment in Swedish Journalism: An Institutional Perspective on Management", *Nordic Journal of Working Life Studies*, 13(4). doi: 10.18291/njwls.141842.

Björkenfeldt, O & Gustafsson, Linnea. (2023). Impoliteness and morality as instruments of destructive informal social control in online harassment targeting Swedish journalists
Language & Communication 93 (2023) 172–187

Björklund, Maria & Paulsson, Ulf (2012). *Seminarieboken: att skriva, presentera och opponera*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (B. Nilsson, Trans, 3rd ed.). Liber
AB.

Denscombe, Martyn (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur

Expressen.se, 2023. Gängen hyr bostäder på airbnb för att begå mord:
<https://www.expressen.se/nyheter/gangen-hyr-bostader-pa-airbnb--for-att-bega-mord/>
[Hämtad 2024-01-07]

Krim.se. 2021. Kriminaljournalistik och brottsplatsundersökningar.
<https://krim.se/kriminaljournalistik-och-brottsplatsundersokningar/> [Hämtad 2023-12-03]

Lennéer-Axelson, Barbro & Thylefors, Ingela (2018). *Arbetsgruppens psykologi*. Femte utgåvan [Stockholm]: Natur & Kultur

Lundberg, Ulf & Wentz, Görel (2004). *Stressad hjärna, stressad kropp om sambanden mellan psykisk stress och kroppslig ohälsa*. Enskede: TPB

Löfgren Nilsson, M. (2016). Journalistpanelen: Hoten och hatet mot journalister. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). Göteborgs universitet.
http://jmg.gu.se/digitalAssets/1577/1577351_jp9-trakasserier-journalister.pdf (Hämtad 2023-10-18)

Löfgren Nilsson, M. (2015). Hot och hat mot svenska journalister. NORDICOMINFORMATION 3-4: 51-56.
<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:939050/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2023-10-17)

Medieombudsmannen.se. Den journalistiska yrkesetiken.

<https://medieombudsmannen.se/sa-har-gor-du-en-anmalan/den-journalistiska-yrkesetiken/>

[Hämtad 2023-12-05]

Polisen.se. 2020. Olaga hot.

<https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/hot/> [Hämtad 2023-12-05]

Schauer, F. (1978). "Fear, Risk and the First Amendment: Unraveling the Chilling Effect".

Faculty Publications, 879, 685-732. <https://scholarship.law.wm.edu/facpubs/879/>

Sverigesradio.se, 2023. Kriminalreportern: rekryterar kurdiska räven till sitt gäng.

<https://sverigesradio.se/artikel/kriminalreportern-sa-rekryterar-kurdiske-raven-till-sitt-gang>

[Hämtad 2024-01-07]

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Sjf.se. 2020. Offentlighetsprincipen.

<https://www.sjf.se/yrkesfragor/oppnhet/offentlighetsprincipen#:~:text=Offentlighetsprincipen%20inneb%C3%A4r%20att%20alla%20uppgifter,sk%20kunna%20ut%C3%B6va%20ditt%20yrke>. [Hämtad 2023-12-02]

SVT. 2017. Journalistförbundet varnar: Trakasserier leder till självcensur.

<https://www.svt.se/kultur/journalistforbundet-samhallet-maste-reagera-pa-attacker-mot-journalister> [Hämtad 2023-11-29]

9. Bilagor

9.1 [Intervjuguide](#)